

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 162-1905)

Originalt emne

Belysningsvæsen

Belysningsvæsen/Elektricitetsværket (Anlæg og Drift)

Uddrag fra byrådsmødet den 31. august 1905 - side 2

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 162-1905)

Der forelaa fra vedkommende Udvalg angaaende et fra Fyrbøderne og Maskinpasserne ved Elektricitetsværket indkommet Andragende om kortere Arbejdstid Indstilling, hvorefter det tiltræder den fra Bestyreren for Værket i Sagen indhentede Erklæring, der var saalydende:

"Driftstiden paa Elektricitetsværket er nu for Fyrbødernes Vedkommende fra Kl. 5 Morgen til Kl. 11½ á 12 Aften, og for Maskinpassernes Vedkommende fra Kl. 6 Morgen til Kl. 11½ á 12 Aften.

Denne lange Drift fordrer 2 Hold af hver Klasse, og da der paa Grund af forskellige Arbejder maatte holdes tillukket i den varme Sommertid, blev der med Udvalgets Tilladelse gjort Forsøg med 9 Timers Tilstedeværelse af hvert Hold.

For Fyrbødernes Vedkommende blev den ene Time imellem Skiftetiden udfyldt af Reservefyrbøderen.

Da denne Arbejdstid ikke har medført nogen Ulempe eller forøget Udgift for Værket, tillader jeg mig i Henhold til Andragendet at foreslaa dette indrømmet, ikke med 8 Timer, men med 9 Timers Arbejdstid, i Lighed med Vintermaanederne".

Schourup skulde, da man kunde nedsætte Arbejdstiden paa Elektricitetsværket til 9 Timer,

uden at dette vilde medføre forøgede Udgifter for Værket, og Arbejderne ved denne Ordning kunde komme til at spise deres Middag hjemme, anbefale, at man fulgte Udvalgets Indstilling. Han havde ikke vidst bedre, end at der i Udvalget var Enighed om den foreliggende Indstilling, men Udvalgets ene Medlem, Samuelson, havde lige nu meddelt ham, at han for sit Vedkommende ønskede en 8 Timers Arbejdsdag indført for Andragerne.

Samuelson benægtede, at han som Udvalgets Flertal havde tiltraadt den fra Elektricitetsværkets Bestyrer indhentede Erklæring. Han havde tværtimod i Udvalgets Møde talt for at nedsætte Arbejdstiden til 8 Timer. Man havde uden Udgift kunnet indføre en Arbejdstid paa 9 Timer paa Værket, og selv om man ogsaa skulde bringe et mindre Offer for yderligere at forkorte Arbejdstiden en Time, vilde denne Udgift kun have lidt at sige i Forhold til det Gode, der derved vilde vindes for Arbejderne, for hvem otte Timers uafbrudt, strængt Arbejde var mere end nok. Det hele, det vilde komme til at dreje sig om, vilde formodentlig blive, at man maatte ansætte een Mand til, idet man midt paa Dagen sikkert kunde nøjes med Enkeltvagter i Stedet for, at man nu havde Dobbeltvagter.

Sabro forespurgte, om der var blevet forhandlet med Arbejderne paa Elektricitetsværket om Sagen. Schourup havde, da Taleren lige før Sommerferien havde rettet Forespørgsel om, hvorledes det gik med det da allerede indkomne Andragende om kortere Arbejdstid, svaret, at der foreløbig var truffet en tilfredsstillende Ordning med Arbejderne. Han skulde imidlertid meget betvivle, at disse var eller kunde være tilfredse med en Arbejdstid paa 9 Timer. Det Arbejde, hvormed Andragerne var beskæftigede, og som udførtes i en Atmosfære, der var særdeles høj, var ualmindelig intenst og enerverende. Det var nødvendigt, at man under saadanne Forhold begrænsede Arbejdstiden stærkt.

Schourup skulde oplyse, at Udvalget selvfølgelig ikke havde forhandlet med Andragerne; dette havde man ganske naturligt overladt til Bestyreren af Værket. Det forekom ham iøvrigt, at der nu gjordes Forsøg paa at stille Sagen paa Hovedet. Forholdet var dette, at der altid havde været 10 Timers Arbejdstid paa Elektricitetsværket, men at man forrige Aar gik ind paa for Vintermaanedernes Vedkommende at nedsætte Arbejdstiden til 9 Timer. Da Vinteren var forbi, udtalte Arbejderne Ønske om at bibeholde den kortere Arbejdstid, og efterat man nu havde anstillet Forsøg hermed, foreslog Udvalgets Flertal, at man for hele Aarets Vedkommende fastsatte Arbejdstiden til 9 Timer. Saavidt ham bekendt havde Arbejderne været godt tilfredse med en saadan Ordning, men de var maaske kommet under Paavirkning ude fra; der var jo nok dem, der ønskede at skabe Utilfredshed.

Imidlertid var det Talerens Mening, at Arbejderne godt kunde være tjent med en Arbejdstid paa 9 Timer; i den allervarmeste Tid, kunde det maaske være lidt ubehageligt, men gennemgaaende kunde deres Arbejde ikke kaldes haardt. At indføre 8 Timers Arbejdsdagen vilde medføre betydelige Udgifter, da man i saa Tilfælde maatte have 3 Hold Arbejdere.

Sabroe var ikke blind for, at Indførelsen af 8 Timers Arbejdstid vilde medføre forøget Udgift for Elektricitetsværket, men Hensynet til Arbejderne kunde her sikkert opveje denne Udgift. Otte Timers uafbrudt Arbejde paa Gas- og Elektricitetsværket maatte regnes lig med 10 Timers Arbejde i fri Luft, Det forekom ham, at Schourup var kommet temmeligt højt op; dennes Udtalelse om, at Arbejderne blev paavirkede andetsteds fra, trængte saaledes til nærmere Oplysning. Det vilde være ønskeligt at faa at vide, hvem det var, der paavirkede dem; Schourup skyldte efter sin Udtalelse nærmere Redegørelse herfor. Taleren troede for Resten aldeles ikke, at Andragerne lod sig paavirke; det var fri Mennesker, der vidste, hvad de vilde, og det var dem, der havde henvendt sig til ham og hans Meningsfæller i Raadet, da det trak ud med Svaret paa deres Andragende. Det havde undret Taleren noget at høre Schourup sige, at man selvfølgelig ikke havde forhandlet med Andragerne. Det kunde dog næppe siges at være under et Udvalgs Værdighed at forhandle med de Arbejdere, det beskæftigede. Tværtimod, intet var rimeligere, end at der forhandlede mellem disse Parter, hvoraf den ene stod som Sælger, den anden som Køber af Arbejdskraft. Naar der ellers var Tale om Levering af noget til Kommunen - hvad det nu kunde være - stod vedkommende Udvalg jo altid i Forhandling med de paagældende Sælgere. Da Udvalget altsaa ikke havde forhandlet med Arbejderne, ønskede han oplyst, om Bestyreren da havde gjort dette, eller om ikke Indstillingen i Virkeligheden kun var baseret paa Bestyrerens Skøn over Forholdene. Man kunde ikke som paastaaet sige, at det kun var i den varmeste Tid, at Arbejdet paa Elektricitetsværket var strængt, selv uden for denne var Arbejdet meget ubehageligt, idet Temperaturen altid var meget høj, næsten altid ca. 25_o R., til Tider endog 30_o R. Under saadanne Forhold var 8 Timers Arbejde snarere for meget.

Samuelson kunde ikke heller forstaa, Schourups Udtalelser om Paavirkning af Arbejderne. Disse var og havde ikke været tilfredse med en Arbejdstid paa 9 Timer. Det var aldeles ikke nødvendigt at arbejde med et Hold mere, fordi man forkortede Arbejdstiden til 8 Timer; naar blot man fik een Mand til, var det tilstrækkeligt.

Schourup skulde erindre om, at Arbejdernes Andragende oprindelig gik ud paa Indførelsen

af en 9 Timers Arbejdsdag, saa man var vel berettiget til at tro, at de var tilfreds dermed. Sabroe behøvede ikke at spørge om, hvem der paavirkede Arbejderne; det var noget, han vidste meget bedre Besked med end Taleren. Han maatte vedblivende fastholde, at det vilde være ganske urimeligt for Udvalget at give sig til at forhandle med Arbejderne, naar man havde en Bestyrer, hvis Sag det maatte være at foretage saadanne Forhandlinger. Som af ham hævdede, var Arbejdet ikke særlig haardt eller sundhedsfarligt i Elektricitetsværket, hvor Lokalerne var særdeles godt ventilerede.

Sabroe havde efterhaanden faaet Indtryk af, at Schourup var under Paavirkning fra Sider, som han heller ikke skulde nævne. Den rejste Modstand mod Andragernes Krav var en af de reaktionære Fortidslevninger, som man forbaabentlig inden ret lang Tid skulde faa bragt ud af Verden.

Laursen vilde, da det lod til, at det i Virkeligheden drejede sig om et Principspørgsmaal, ikke stemme for, at man for Andragernes Vedkommende nedsatte Arbejdstiden til 8 Timer, hvad kun vilde medføre, at Kravet om denne korte Arbejdstid efterhaanden vilde blive fremsat af alle Kommunens Arbejdere. Han vilde derimod foreslaa, at man udsatte den foreliggende Sag og tog Spørgsmaalet om en almindelig Gennemførelse af Ottetimers Arbejdsdagen op til Overvejelse og Afgørelse.

Harald Jensen saa ikke rettere, end at der var al mulig Anledning til at stemme for en Arbejdstid paa 8 Timer for de ommeldte Arbejdere, der havde uafbrudt Virksomhed, og hvis Arbejdstid ikke som andre Arbejderes var delt ved Middagshvile.

Laursen fandt det ogsaa af den Grund ønskeligt, at Sagen udsattes, at der saa ogsaa kunde blive Lejlighed for Mindretallet i Udvalget til at fremkomme med Forslag om, hvorledes Arbejdet kunde ordnes, hvis man tænkte sig Arbejdstiden forkortet til 8 Timer. Oplysning herom manglede nemlig i Virkeligheden ganske, og den var dog af Betydning for Sagens Afgørelse.

Schourup maatte overfor de Talere, der havde paastaaet, at de paagældende Arbejdere havde 8 á 9 Timers uafbrudt Arbejde, gøre gældende, at dette ikke var Tilfældet; de havde, naar alt kom til alt, i Virkeligheden næppe mere end

4 á 5 Timers Arbejde.

Thomsen vilde slutte sig til Laursens Forslag om at udsætte Sagen. For ham stillede det sig saaledes, at han, forsaavidt Arbejderne paa Elektricitetsværket havde mere

sundhedsfarligt Arbejde end andre, nok kunde være med til at indrømme dem kortere Arbejdstid; men i den ommeldte Henseende savnede man tilstrækkelige Oplysninger. Dersom Arbejdet paa Elektricitetsværket derimod maatte ligestilles med alt andet Arbejde for Kommunen, vilde han ikke tage Standpunkt til Spørgsmaalet om at forkorte Andragernes Arbejdstid, forinden man i Princippet kunde træffe Afgørelse af Spørgsmaalet om Arbejdstiden for samtlige Kommunens Arbejdere.

Harald Jensen kunde ikke nægte, at han fandt den af Schourup opstillede Beregningsmaade med Hensyn til Andragernes Arbejdstid temmelig mærkelig. Han tvivlede noget om, at Schourup vilde være tilfreds med at faa den bragt til Anvendelse paa sit eget Arbejde. Naar Arbejderne i 9 Timer til Stadighed skulde opholde sig paa Elektricitetsværket og ikke i den Tid havde nogen bestemt Hviletid, men stadig skulde være til Raadighed, kunde man ikke bestride, at de havde en Arbejdstid paa 9 Timer. Arbejderne kunde bedst selv skønne over, hvorvidt Arbejdet var for strængt, og da de fandt, at dette var Tilfældet, burde man ikke uden videre afvise dem, men nærmere undersøge Forholdene.

Sabroe skulde fastslaa, at man i denne Sag havde vist Arbejderne den Haan ikke engang at forhandle med dem. Byraadet havde ikke haft Anledning til at udtale sig om Andragendet før i dette Møde, og han vilde nu anbefale, at man udsatte Sagen for, at der kunde tilvejebringes fuldstændige Oplysninger om, hvorledes Arbejdsforholdene i Virkeligheden var paa Elektricitetsværket.

Samuelson vilde ikke modsætte sig, at Sagen blev udsat, da flere Medlemmer havde udtalt Ønske om at faa Lejlighed til nærmere at gøre sig bekendt med den, men han vidste iøvrigt meget godt, hvorledes Arbejdsforholdene kunde ordnes derude med en 8 Timers Arbejdsdag for Øje.

Schourup betonedes, at Bestyreren for Elektricitetsværket over for ham havde erklæret, at Arbejderne var tilfreds med den foreslaaede Ordning, altsaa maatte han ogsaa have forhandlet med dem. Han fraraadede at udsætte Sagen; derved vilde intet opnaaes.

Laursen skulde, da Sabroe saa stærkt havde anket over, at der ikke var forhandlet med Arbejderne, forespørge, om dennes Meningsfælle i Udvalget, Samuelson, intet havde foretaget sig i saa Henseende, Han kunde ønske oplyst, om sidstnævnte i Udvalget havde stillet Forslag om Henvendelse til Arbejderne, uden at Flertallet havde villet gaa med til en saadan. Var dette ikke Tilfældet, var hele Udvalget solidarisk ansvarlig for den anvendte Fremgangsmaade. Den i Dag førte Forhandling - saaledes som den efterhaanden havde

udviklet sig - vanskeliggjorde, for ikke at sige umuliggjorde, nu imidlertid en Henvendelse til Arbejderne og fremmede paa ingen Maade Sagen. Han fastholdt sit Forslag om Sagens Udsættelse.

Lottrup fremhævede, at Samuelsen havde været tilstede i Udvalgets Møde, da den omtalte Erklæring fra Bestyreren forelaa, og havde saaledes haft rig Anledning til at hævde en Særstilling, hvad han dog ikke gjorde. Efter Talerens Mening var Opnaaelsen af en Arbejdstid paa 9 Timer et betydeligt Fremskridt for Arbejderne. Iøvrigt maatte man være noget forsigtig med Administrationen af Elektricitetsværket, der ikke forrentede sig særlig godt.

Jacob Jensen vilde i Modsætning til Laursen og Thomsen foreslaa, at man straks i dette Møde traf Afgørelse af Sagen. Han var bange for, at den, hvis man fulgte deres Forslag om Udsættelse, skulde løbe ganske ud i Sandet. Uagtet han selvfølgelig helst saa 8 Timers Arbejdsdagen indført, vilde han derfor tilraade, at man - for dog at opnaa noget - stemte for Udvalgets Flertals Forslag.

Schourup var overbevist om, at Arbejderne paa Elektricitetsværket arbejdede under bedre Forhold, end der arbejdedes noget andetsteds. Han skulde paa den givne Anledning oplyse, at Samuelsen ikke i Udvalget havde stillet Forslag om Forhandling med Arbejderne.

Samuelsen havde ganske vist ikke forlangt, at der skulde forhandles med Arbejderne, og havde heller ikke gjort særlig Indstilling, da Bestyreren havde erklæret, at Arbejderne var tilfredse med 9 Timers Arbejdsdag. Men han havde i Udvalgets Møde udtrykkelig bemærket, at han for sit Vedkommende ønskede 8 Timers Arbejdsdagen indført, hvad Schourup dog bestemt havde erklæret aldrig at ville gaa ind paa.

Laursen fastholdt sit Forslag. En Udsættelse af Sagen kunde paa ingen Maade skade denne, og det var stadig ikke godtgjort, om Bestyreren havde forhandlet med Arbejderne eller ikke. Han forstod ikke rigtig Jacob Jensen, der syntes hellere at ville have. Flertallets Forslag om en 9 Timers Arbejdstid vedtaget straks end at have nærmere undersøgt, om og hvorledes Mindretallets Forslag om Indførelse af 8 Timers Arbejdsdag kunde gennemføres.

Nørgaard troede, at Sagen i og for sig var tilstrækkelig debatteret; man vilde næppe opnaa noget ved at udsætte den eller fortsætte denne Forhandling, der var kommet ind i et uheldigt Spor. Han foreslog, at man straks afstemte om Sagen.

Sabroe var, efter hvad han havde bragt i Erfaring, tilbøjelig til at antage, at den hele

Forhandling med Arbejderne indskrænkede sig til, at Maskinmesteren en Dag havde sagt til Arbejderne, at man nu vilde prøve med 9 Timers Arbejdstid, og at Bestyreren, da en Tid var gaaet, saa havde meddelt Udvalget, at det gik meget godt paa den Maade. Men det kunde man ikke kalde, at der var forhandlet med Arbejderne.

Johan Pedersen vilde støtte Laursens Forslag om at udsætte Sagen, da det faktisk nu drejede sig om Afgørelsen af et Principspørgsmaal.

Den foreliggende Indstilling tiltraadtes.

